

TEATAR I HRAM U SALONI

JAGODA MARDEŠIĆ
Arheološki muzej u Splitu
Zrinsko-Frankopanska 25
HR 21000 Split
jagoda.mardesic@armus.hr

UDK: 904:72.032(497.5 Solin)"652"
726.1(497.5 Solin)"-05/-04"
725.8(497.5 Solin)"-05/-04"
Izvorni znanstveni članak
Original scientific paper
Primljeno / Received: 2008-02-27

U radu se objavljuju rezultati istraživanja na prostoru južno od hodnika teatra i istočno od hrama. Hram i teatar čine jedinstveni arhitektonski kompleks koji se nalazi unutar stare jezgre Salone (tzv. *Urbs vetus*). Istraživanja su započela sredinom 19. stoljeća, ali tek nakon istraživanja danske zaklade 1922. godine postalo je jasno da se s južne strane teatra nalazi hram. Istraživanja teatra nisu nikada u potpunosti objavljena, a rezultate iskopavanja i rekonstrukcije izgleda hrama je objavio F. Weilbach 1933. godine. Prema njegovim rezultatima hram je stariji od teatra i imao je 5 pregradnji. U posljednjoj preinaci portik na istoku bio je proširen do dimenzija krila portika na zapadnoj strani. Istraživanja provedena 2006. i 2007. godine pokazala su da je portik na istoku bio uži od zapadnog. S istočne strane portika otkriven je mozaik od bijelih kockica. Mozaik je u lošem stanju, ali je po sačuvanoj podnici jasno da se pružao paralelno s portikom, vjerojatno po cijeloj njegovoj dužini. U sloju SJ 014 iznad mozaika pronađeno je 29 komada novca od kojih su samo 4 čitka. Najmlađi novac je onaj Arkadija (383. - 408.). Ovaj sloj je bio potpuno crn i sadržavao je garež, pepeo, staklo, keramiku i dosta željeznih čavala i klinova koji su očito pripadali krovnoj konstrukciji. Sudeći po položaju u kojem je otkriven, novac je najvjerojatnije bio izgubljen prilikom požara krajem 4. ili početkom 5. stoljeća. Iznad pločnika portika pronađen je sjeverni krak apside i zid prema jugu. Apsida i zid su građeni u tehnici suhozida i u radu se iznosi pretpostavka da su bili povezani sa zidovima koji su 1922. godine bili pronađeni iznad zapadnog kraka portika. Možda s njima treba povezati i keramiku iz 5. i 6. stoljeća koja je pronađena iznad portika.

KLJUČNE RIJEČI: *teatar, hram, portik, hodnik, novac*

Teatar se nalazi u južnom dijelu najstarijeg dijela grada (tzv. *Urbs Vetus*) u neposrednoj blizini foruma. Preko južnog dijela teatra i sjevernog dijela hrama do kraja 70-tih godina 20. st. prolazila je cesta za Trogir. Ovdje je prvi istraživao F. Carrara 1849. i 1850. godine.¹ Carrara u izvještaju navodi kako je jedan težak uništio ostatke zidova upotrijebivši ih za gradnju kuće.² Nakon istraživanja nije mogao otkupiti cijelo zemljište pa su, prema Bulićevim riječima, dio teatra ponovno devastirali težaci prilikom poljodjelskih radova.³ Bulić je 1909. godine otkupio kat. čest. br. 3612/1. On izvještava kako je s južne strane državne ceste za Trogir (preko puta teatra) oduvijek bio vidljiv zid građen od velikih blokova i položen u pravcu sjever-jug.⁴ Bulić je na ovom položaju istraživao 1909. i 1911. godine. Otkrio je dio cele i dio zapadnog krila portika, no iako je pretpostavio da se radi o hramu, nije bio siguran u namjenu objekta koji je

¹ F. CARRARA, 1850, 155-160.

² F. CARRARA, 1850, 155-156.

³ F. BULIĆ, 1911, 63-64.

⁴ F. BULIĆ, 1911, 64.

otkrio.⁵ Posebno su zanimljivi zidovi koji su se nalazili iznad portika, a za koje Bulić navodi da su iz kasnijeg vremena.⁶

Danska fundacija Rask-Oersted Fondet je financirala istraživanja teatra i hrama tijekom 1922. godine, ali E. Dyggve nije stigao objaviti istraživanja, a F. Weilbach je 1933. godine objavio rad o hramu južno od teatra.⁷ Dyggve je svoje bilješke ostavio D. Rendić-Miočeviću.⁸ U uvodnom dijelu Weilbach navodi kako je Bulić 1909. – 1911. osim zidova hrama našao i loše rađene zidove, bez veziva koji su pripadali kasnijem vremenu.⁹

Tek je nakon istraživanja danske zaklade bilo jasno da se radi o hramu koji se nalazi s južne strane teatra. Tada su u potpunosti istraženi hram i portik na njegovoj zapadnoj strani. S istočne strane samo je praćen zid hrama, a iskop je proširen za oko 1 metar samo na sjevernom dijelu portika (na spoju sa zidom južnog hodnika teatra). Na tom su mjestu pronađene stubbe koje su iz portika vodile u južni hodnik teatra.¹⁰

Prema Bulićevu mišljenju hram je jednom bio proširivan i pregrađivan.¹¹ U prvoj fazi je istočni hodnik između hrama i peribola bio uži nego onaj na zapadu. Bulić pretpostavlja da je hodnik na istočnoj strani u drugoj fazi izgradnje bio proširen do jednake širine kao i na zapadnoj te da je i na ovoj strani bila podignuta kolonada.¹² Weilbach također smatra da je širina hodnika na istočnoj strani u posljednjoj preinaci hrama jednaka onoj na zapadu (3,3 m).¹³ Prema njegovim rezultatima hram je stariji od teatra i imao je 5 pregradnji. U posljednjoj od njih dodana je kolonada na istočnoj i zapadnoj strani. Kao temelj kolonadi poslužili su stariji ogradni zidovi.¹⁴

Da je hram podignut ranije od teatra, slaže se i D. Rendić-Miočević koji je na temelju Dyggveove dokumentacije objavio rad o teatru.¹⁵ Što se tiče južnog dijela teatra i sjevernog dijela hrama odnosno njihova spoja, on se pridružio Weilbachovu mišljenju da je južni hodnik hrama u Dioklecijanovo vrijeme dobio trijem.¹⁶ Trijem je mogao izgubiti "kultnu" namjenu i služiti kao dio novonastalog teatarskog sklopa.¹⁷ Analizirajući odnos teatra i hrama, D. Rendić-Miočević navodi za primjer teatra i hrama u Leptis Magni koji se nalaze u sličnom odnosu kao i u Saloni.¹⁸

U komentaru ovog članka N. Cambi je izrazio sumnju u tvrdnju da je hram podignut ranije od teatra. Orijentacija hrama u pravcu sjever-jug govori u prilog tezi da je morao postojati neki objekat koji ju je uvjetovao, a to je mogao biti jedino teatar.¹⁹ Prilikom radova na istočnom dijelu splitske obilaznice krajem 70-tih godina oko hrama se nailazilo na kamenitu, tvrdu podlogu. Na temelju te činjenice N. Cambi je iznio pretpostavku da se oko hrama prostirao trg.²⁰ Kao analogiju ovom kompleksu on ističe Ostiju gdje su hram i trg orijentirani prema teatru.²¹ Što se datacije tiče, N. Cambi smatra da je teatar s hramom vrlo kompleksno zdanje koje je bilo podignuto oko sredine 1. st.²²

Izgradnjom splitske obilaznice stavljena je izvan upotrebe nekadašnja državna cesta za Trogir koja je prolazila preko južnog hodnika (*porticus post scaenam*) i sjevernog dijela hrama.

⁵ F. BULIĆ, 1911, 65.

⁶ F. BULIĆ, 1911, 65, T.VIII, zidovi L, M, F, G, R, Q i P. Zidovi su kasnije uklonjeni – najvjerojatnije prilikom danskih istraživanja.

⁷ F. WEILBACH, 1933, 11-32.

⁸ N. CAMBI, 1991, 18, bilj. 137.

⁹ F. WEILBACH, 1933, 11.

¹⁰ F. WEILBACH, 1933, Pl. I, M1, M2.

¹¹ F. BULIĆ, 1986, 68.

¹² F. BULIĆ, 1986, 69.

¹³ F. WEILBACH, 1933, 21, 22, 28.

¹⁴ F. WEILBACH, 1933, 28.

¹⁵ D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, 1991, 258.

¹⁶ D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, 1991, 264.

¹⁷ D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, 1991, 264.

¹⁸ D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, 1991, 265.

¹⁹ N. CAMBI, 1991, 462-463.

²⁰ N. CAMBI, 1991, 463.

²¹ N. CAMBI, 1991, 463.

²² N. CAMBI, 2002, 73, bilj. 321.

Tijekom 2001. godine, prilikom zaštitnih arheoloških istraživanja na trasi kanalizacijskog kolektora, skinuti su asfaltni i betonski slojevi s ove ceste u dužini teatra (65 m).²³ Iduće dvije godine je uklanjan materijal kojim su zatrpani otkopani dijelovi hrama i trijema na zapadnoj strani, a uklonjen je i dio vodovodne cijevi za Trogir koja je bila položena preko dijela hrama i teatra uništivši pri tome dio portika, hrama i dio južnog zida teatra.

Istraživanja istočnog krila portika započela su 2006., a nastavljena i 2007. godine.²⁴ To su dijelovi kompleksa koji do tada nisu bili istraživani zbog toga što su se nalazili u privatnom posjedu i ispod ceste za Trogir.

Tijekom prve sezone rada ustanovljene su granice ranijeg, danskog istraživanja. Pokazalo se da je iskop ovdje bio veoma uzak (od 40 cm do 1,1 m). Prvi sloj (SJ 001) predstavlja recentni nasip ceste koji se spušta prema jugu. Slijedio je vrlo tamni, gotovo crni sloj (SJ 002) koji je sadržavao keramiku, staklo i životinjske kosti. Ovaj sloj pružao se preko cijele površine sonde osim na prostoru između stuba i zida hodnika teatra te uz istočni zid hrama. To je prostor koji je istražila danska ekipa 1922. godine.²⁵ Neposredno iznad popločenja trijema nađena su dva brončana novca u sloju SJ 008 te vrlo mali ulomci kapitela.

Sonda u istočnom krilu portika hrama proširena je 2007. godine u pravcu istoka i juga tako da dimenzije istraženog prostora iznose 4,8 x 14 m. U recentnom sloju (SJ 001) su pronađeni profilirani ulomci arhitektonske dekoracije. U sjevernom dijelu sonde na prostoru istočno od stuba u sloju izrazito žute zemlje (SJ 011) pronađen je velik broj ulomaka tegula, krovnog crijeva i amfora.

Na prostoru istočno od stepenica otkriven je zid (SJ 026) koji predstavlja istočnu granicu portika. Praćen je u dužini od 3,9 m, a presjekao ga je kanal vodovodne cijevi za Trogir. Dalje, prema jugu, sam zid nije pronađen, ali je bilo moguće otkriti njegove tragove, odnosno trag žbuke s njegove istočne strane. Zid SJ 026 je naslonjen na zid južnog hodnika teatra, a položen je na pločnik portika. Na sjevernom dijelu je građen od dvaju većih blokova, od kojih je prvi (onaj do zida hodnika teatra) položen u pravcu sjever-jug (to je pravac pružanja portika), a drugi je postavljen okomito na njega. Okomito postavljen blok odgovara najnižem bloku stuba i očito je da su stubište i zid SJ 026 građeni istovremeno. Dalje, prema jugu, sačuvano je samo istočno lice zida građeno kamenjem manjih dimenzija (Sl. 1).

Istraživanja provedena tijekom 2006. i 2007. godine pokazala su da postoje razlike u izgledu zapadnog i istočnog kraka portika hrama. Dok je na zapadnoj strani hodnik portika širok 3,3 m, širina popločenja na istoku iznosi 2,4 m. Zajedno sa širinom zida SJ 026 dimenzije iznose 2,68 m. To je širina koja odgovara položaju zida otkrivenog 1922. godine, a koji okružuje hramski kompleks sa zapadne, južne i istočne strane. Na ovoj, posljednjoj strani zid je bio pronađen samo u južnom dijelu (dalje prema sjeveru nisu vršena istraživanja).²⁶

U zapadnom su krilu portika na ovaj zid položene ploče stilobata, a otkrivene su i baze stupova, ulomci stupova i kapiteli.²⁷ Na istočnoj strani nisu pronađene odgovarajuće ploče niti njihovi tragovi, a nema niti ulomaka stupova koji bi ukazivali na postojanje kolonade.

²³ Radove je vodila autorica ovog rada, a sudjelovali su M. Topić, T. Dabac, B. Pender i M. Čorić, kojima srdačno zahvaljujem. Ujedno zahvaljujem predstavnicima Agencije Eko-kaštelanski zaljev koji su omogućili skidanje asfaltnih slojeva s dijela stare ceste za Trogir.

²⁴ U radovima su, pored autorice, sudjelovali I. Matijević, M. Peović, M. Čorić i I. Vukšić te im ovom prilikom zahvaljujem.

²⁵ F. WEILBACH, 1933, Pl. 1.

²⁶ F. WEILBACH, 1933, Pl. 1.

²⁷ F. WEILBACH, 1933, Pl. 1, Fig. 17, 18.

Sl. 1. Popločenje hodnika, stube i zid SJ 026.

Fig. 1. Paving of the corridor, steps and wall SU 026.

Bulić i Weilbach su interpretirali zid SJ 026 (njegov južni dio pronađen 1922.) kao ogradni zid iz prve faze hrama.²⁸ Iako prilikom istraživanja 1922. godine nije pronađeno popločenje, Weilbach je pretpostavio da je cijeli hodnik bio popločen.²⁹ Ovu pretpostavku potvrdili su posljednji radovi (Sl. 1). Popločenje je sačuvano samo na sjevernoj strani hodnika, ali ne i neposredno uza zid hrama. Vidljivo je da su neke ploče razbijane, ali je i cijeli hodnik ulegnut po sredini pa je i to razlog što su neke ploče odvojene od hramskog zida. Oko 70 cm južno od ruba donje stube, neposredno uz rub istočnog zida teatra, u podlozi od zemlje i žbuke nalazi se otvor nepravilna kvadratična oblika. To je otvor okomita kanala čije su stranice ožbukane. Kanal je bilo moguće pratiti do dubine od oko 0,5 m. Vjerojatno se radi o odvodnom kanalu za kišnicu (Sl. 2).

S istočne strane zida SJ 026, a ispod sloja SJ 011 nalazio se sloj SJ 014 (debljine 12-14 cm) crne boje koji je sadržavao garež, pepeo, nagorenu zemlju, željezne klinove i čavle, ulomke tegula

²⁸ F. BULIĆ, 1986, 68; F. WEILBACH, 1933, Fig. 20.

²⁹ WEILBACH, F., 1933, 21.

Sl. 2. Otvor odvodnog kanala između zida brama i popločenja.

Fig. 2. Opening of the drainage canal between the temple wall and paving.

i krovnog crijepa, nešto fine keramike, stakla i životinjskih kostiju te mramornih oplata. U sloju je pronađeno 29 komada brončanog novca od kojih 20 na jednom mjestu (1, 98 m n/v).

Okolnosti nalaza upućuju na to da se radi o skupnom nalazu (SJ 015), a ne o ostavi. Položaj u kojemu je novac zatečen sugerira da je bio izgubljen prilikom požara (Sl. 3). Ovom sloju odgovara sloj SJ 002 koji je dokumentiran tijekom istraživanja 2006. godine iznad popločenja hodnika. Razlika je u tome što je sloj SJ 002 nešto svjetliji i ne sadrži toliko gareži i željeznih klinova. Najveći broj komada novca izgorio je u požaru i nije čitak. Najmlađi od primjeraka koji su se mogli identificirati je novac Arkadija (383. – 408.), dok su ostali kovani u vrijeme careva Konstancija (337. – 361.), Gracijana (378.-383.) i Valentinijana II. (375. – 392.) (kat. br. 3 - 6). Požar se može datirati u kraj 4. ili početak 5. st.³⁰

Ispod sloja SJ 014 otkriven je mozaik (SJ 015) (Sl. 4). Radi se o mozaiku s bijelim teserama veličine od 1,5 do 2 cm. I na njima su vidljivi tragovi gorenja. Granicu mozaika sa sjevera predstavlja zid (SJ 023) koji se pruža od zida SJ 026 u pravcu istoka, a sa zapadne strane mozaik je postavljen do zida SJ 026. S istočne strane mozaik se pruža izvan sonde. Kako bi bilo moguće

³⁰ Novac je identificirala i inventirala M. Bonačić Mandinić, kojoj srdačno zahvaljujem.

Sl. 3. Položaj novca u sloju SJ 014.

Fig. 3. Positions of coins in stratum SU 014.

postaviti mozaični pod, otučen je dio popločenja portika (Sl. 4). Istočno lice zida SJ 026 i južni rub zida SJ 023 su bili ožbukani, a zatim je sлагan mozaik.

Sloj SJ 014 (sloj požara) prelazio je preko zida SJ 023, a iznad njega je pronađen i jedan od novčića izgubljenih u požaru. Isto tako ovaj zid je raniji i od popločenja portika jer se pruža ispod njega. Mozaik je dosta slabo sačuvan, ali je jasno da se pružao dalje na jug, paralelno s hodnikom jer je sačuvana njegova podloga. Ona je bila presječena prilikom kopanja kanala za vodovodnu cijev.

Popločenje hodnika praćeno je u dužini od 6,8 m. Na južnom dijelu hodnika je slabije sačuvano, a iznad preostalih ploča su otkriveni ostatci apside. Preostao je samo njen sjeverni krak (SJ 010) koji se nalazi na 40 cm višoj razini od pločnika. Tjeme apside je okrenuto prema zapadu, a dobro je sačuvano samo unutrašnje lice zida koji je bio građen u tehnici suhozida. U istoj tehnici je građen i zid (SJ 025) u pravcu sjever-jug koji se pruža od sjevernog kraka apside prema jugu. Ima samo jedno lice građeno od kamena nejednake veličine, od kojih su neki veći blokovi postavljeni "na nož" (Sl. 5). Apsida je presjekla sloj SJ 012 u kojemu je prevladavao kasnoantički materijal. Ispod apside se pruža podloga mozaika te sloj SJ 014 (sloj požara). Možda bi ove ostatke trebalo povezati s kasnijim zidovima, pronađenima u zapadnom krilu portika.³¹

³¹ F. BULIĆ, 1911, 65, T.VIII; F. WEILBACH, 1933, Pl. 1.

Sl. 4. Mozaik i zidovi SJ 023 i SJ 026.

Fig. 4. Mosaic and walls SU 023 and SU 026.

U ranijim izvještajima se ne spominje tehnika gradnje ovih zidova niti njihova nadmorska visina. Iz objavljenih planova vidljivo je da je jedan od zidova iznad portika imao prag i da se najvjerojatnije radi o većem objektu. Zidovi su uklonjeni pa ih je danas nemoguće sa sigurnošću dovesti u vezu s nalazima na istočnoj strani. Jedino što je jasno jest da su nakon što je hram napušten i očito srušen, ovdje podignuti novi objekti. Od apside dalje prema jugu slojevi su bili potpuno ispremiješani i sadržavali su recentni materijal. Ovdje nisu pronađeni tragovi mozaika niti portika, ali treba ostaviti otvorenom mogućnost da su postojali i da su kasnije uništeni.

Prema rezultatima dosadašnjih istraživanja ostatak najranije graditeljske aktivnosti na ovom prostoru je zid SJ 023. Za sada nije moguće utvrditi njegovu namjenu niti vezu s ostalim zidovima ovoga kompleksa. Vjerojatno je u vrijeme izgradnje istočnog krila portika bio poravnat do današnje razine. S obzirom na to da je njegov rub na istoj nadmorskoj visini kao i rub mozaika te da je iznad njega bio isti crni sloj (SJ 014) kao i iznad mozaika te novac izgubljen u požaru, očito je da je zid SJ 023 nakon postavljanja mozaika bio dio poda objekta s istočne strane portika. Ovaj objekt je imao krov čija je drvena konstrukcija izgorjela u požaru, ali su u sloju gareži pronađeni brojni željezni čavli i klinovi. Ovaj je objekt bio podignut u posljednjoj od brojnih pregradnji ovog kompleksa. U sloju požara (SJ 014) pronađeni su pored novca i ulomci keramike i stakla. Kasnoantičkom periodu pripada staklena zdjelica (kat. br. 1). Ovaj tip zdjelica

Sl. 5. Apsida i zid SJ 025.

Fig. 5. Apse and wall SU 025.

bio je popularan u zapadnom dijelu Carstva tijekom druge polovine 3. stoljeća i u 4. stoljeću, a pojavljuju se i u prvoj polovini 5. st.³² U sloju je pronađena i ranija keramika, npr. ručka kuhinjskog lonca egejske proizvodnje (kat. br. 2) koja potječe najkasnije iz prve polovine 3. st., što bi moglo značiti da je ovaj objekt bio napušten i prije izbijanja požara.³³ Tijekom istraživanja 2006. godine u sloju SJ 008 neposredno iznad popločenja pronađeni su mali ulomci kapitela. Sloj se nalazio ispod sloja SJ 002 koji je nastao prilikom požara i pada krovne konstrukcije nad mozaikom. Izgleda da je hram bio rušen i prije nego što je izgorio objekt s mozaikom s istočne strane hodnika, ali nije moguće ustanoviti koliko je vremena prošlo između rušenja i požara.

Za sada je jasno da je konačni izgled ovog kompleksa bio drugačiji nego što je Weilbach pretpostavljao te da su nakon njegova rušenja iznad njega (i na zapadnom i na istočnom krilu portika) bili podignuti objekti čija je namjena za sada nepoznata. U slojevima iznad požara pronađeni su ulomci fokejske keramike koji su tipični za 5. i 6. stoljeće (kat. br. 7) i možda ih se može dovesti u vezu s objektima podignutima iznad hodnika na istočnoj i zapadnoj strani.³⁴

³² Z. BULJEVIĆ, 1994, 259, kat. br. 11. Zahvaljujem Z. Buljević na pomoći prilikom obrade staklenih nalaza.

³³ J. ISTENIČ, G. SCHNEIDER, 2000, 341, Fig. 1-3, 5; M. TOPIĆ, 2004, 346, kat. br. 147-149.

³⁴ I. ATLANTE, 1981, 232, Tab. CXII, 4; J. W. HAYES, 1972, 336-338, Fig. 67.

K3

K4

K5

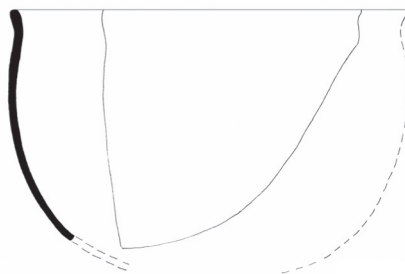

K6

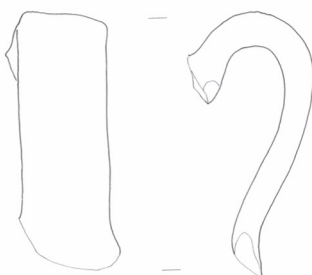

T. 1
K 3 – katalog br. 3.
K 4 – katalog br. 4.
K 5 – katalog br. 5.
K 6 – katalog br. 6.

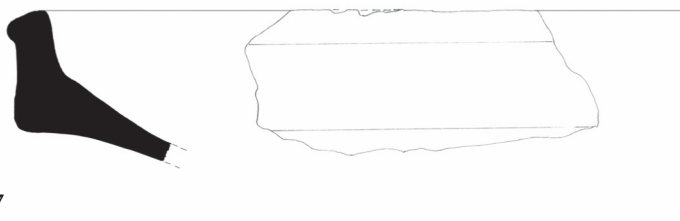
T. 1
K 3 – Catalogue no. 3.
K 4 – Catalogue no. 4.
K 5 – Catalogue no. 5.
K 6 – Catalogue no. 6.

K1

K2

K7

T. 2
K 1 – katalog br. 1.
K 2 – katalog br. 2.
K 7 – katalog br.7.

T. 2
K 1 – Catalogue no. 1.
K 2 – Catalogue no. 2.
K 7 – Catalogue no. 7.

KATALOG

1. Ulomak zdjelice, inv. br. 38629, SJ 014, staklo zelene boje, D. 9,4 cm, sačuvan je izvučeni brušeni obod i dio zakrivljene stijenke.
2. Trakasta ručka kuhinjskog lonca ili casserole, inv. br. 38627, SJ 014, keramika, v. 7,2, šir. 2,4 cm, 5YR5/8, dobro je pečena i sadrži crne primjese, sačuvan je sivi metalni premaz.
3. Brončani novac, inv. br. 6205, SJ 014, AE 4, *Arcadius*, (383 – 408)
4. Brončani novac, inv. br. 6206, SJ 014, AE 3/AE 4, *Constantinus II*, (337 – 361)
5. Brončani novac, inv. br. 6207, SJ 014, AE 4, *Gratianus*, (378-383)
6. Brončani novac, inv. br. 6208, SJ 014, AE 4, *Valentinianus II*, (375 – 392)
7. Inv. br. 38628, SJ 017, ulomak zdjele, keramika, D. 29 cm, 10R5/8, sadrži nešto tinjca i primjesa bijele boje, meke je fakture i ima nešto tamniji premaz.

LITERATURA

- ATLANTE, I., 1981. – Enciclopedia dell'arte antica, Atlante delle forme ceramiche, I, Rim.
- BULIĆ, F., 1911. – Frane Bulić, Escavi vis-à-vis del Tetro romano a Salona, *Bullettino di archeologia e storia Dalmata*, XXXIV, Split, 63-68.
- BULIĆ, F., 1986. – Frane Bulić, Po ruševinama stare Salone, *Prilog Vjesniku za arheologiju i historiju dalmatinsku*, 79, Split.
- BULJEVIĆ, Z., 1994. – Zrinka Buljević, Kasnoantičko staklo, *Salona Christiana*, 258-264.
- CAMBI, N., 1991. – Nenad Cambi (ur.), *Antička Salona, Zbornik radova*, Književni krug, Split, Predgovor, 5-36; Pogovor, 446-507.
- CAMBI, N., 2002. – Nenad Cambi, *Antika*, Naklada Ljevak, Zagreb.
- CARRARA, F., 1850. – Francesco Carrara, *Topografia e scavi di Salona*, Trst.
- HAYES, J. W., 1971. – John W. Hayes, *Late Roman Pottery*, London.
- ISTENIĆ, J. – SCHNEIDER G., 2000. – Janka Istenić – Gerwulf Schneider, Aegean Cooking Ware in the Eastern Adriatic, *Rei cretarie romanae fautorum acta*, 36, Abingdon, 341-348.
- RENDIĆ-MIOČEVIĆ, D., 1991. – Duje Rendić-Miočević, Teatar u Saloni s osobitim obzirom na neke njegove kompozicijske i tehničke karakteristike, u: *Antička Salona, Zbornik radova*, Književni krug, Split, 255-267.
- TOPIĆ, M., 2004. – Miroslava Topić, Posuđe za svakodnevnu uporabu grublje izradbe, amfore, terakote i kultne posude iz Augusteuma Narone, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, 96, Split, 303-516.
- WEILBACH, F., 1933. – Frederik Weilbach, Le temple et la colonade, *Recherches a Salone*, II, Kopenhagen, 11-32.

THE THEATER AND TEMPLE AT SALONA

SUMMARY

The results are published in this article from excavations in the area south of the passage of the theater and east of the temple. The temple and theater form an integral architectural complex located within the early nucleus of Salona (the *Urbs vetus*). Excavation began in the mid 19th century, but only after the excavations by the Danish Foundation in 1922 did it become clear that a temple was located on the southern side of the theater. The theater was never excavated completely, and the results of the excavation and reconstruction of the appearance of the temple were published by F. Weilbach in 1933. According to his results, the temple was older than the theater and had 5 annexes. In the last adaptations, the portico in the east had been enlarged to the dimensions of the wings of the portico on the western side. The excavations carried out in 2006 and 2007 showed that the portico on the east was narrower than that on the west. On the eastern side, the portico was covered by a mosaic of white cubes. The mosaic is in poor condition, but from the preserved paving it is clear that it extended parallel to the portico, probably along the entire length. In layer SJ 014 above the mosaic, 29 pieces of coins were found, only 4 of them entire. The most recent coin was of Arcadius (383 – 408). This stratum was completely black and contained soot, ash, glass, pottery, and many iron nails and spikes that evidently belonged to the roof. Judging from the position in which it was found, the coin was probably lost during a fire at the end of the 4th or beginning of the 5th centuries. Above the paving of the portico was found the northern side of an apse and a wall heading towards the south. The apse and wall were built in the dry-stone masonry technique, and it is hypothesized that they were related to the walls that were found in 1992 above the western side of the portico. They perhaps should be related to the pottery from the 5th and 6th centuries found above the portico.

KEY WORDS: *theater, temple, portico, coins*